

**VENÄJÄ: TIEDONHANKINTAMATKA MOSKOVAAN MARRASKUUSSA 2018
POHJOIS-KAUKASIA**

**TAISTELIJAT
NAISTEN ASEMA**

12.6.2019

Maatietopalvelu
Tiedonhankintamatkaraportti

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

JOHDANTO

Tämä raportti on laadittu osana Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) rahoittamaa FAKTA-hanketta.¹ Kaksi Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun tutkijaa vieraili Moskovassa tiedonhankintamatkalla marraskuussa 2018. Matkan tavoitteena oli kerätä tietoa rikosprosessin kulusta Venäjällä, Pohjois-Kaukasian tilanteesta, Jehovan todistajien tilanteesta, ekstremismin vastaisen lainsäädännön soveltamisesta sekä kansalaisuuden ja passin myöntöprosesseista. Tämä raportti käsittelee laittomaan taistelutoimintaan osallistuneiden ja siitä epäiltyjen pohjoiskaukasialaisten tilannetta sekä naisten asemaa Pohjois-Kaukasiassa, erityisesti Tšetšeniassa, Dagestanissa ja Ingušiassa.

Matkan aikana haastateltiin useita Venäjällä toimivia kansalaisjärjestöjä, asiantuntijoita, tutkijoita ja kansainvälisiä järjestöjä sekä viranomaisten edustajia. Osa haastatelluista halusi tulla mainituksi matkaraporteissa nimettömänä lähteenä. Lisäksi matkalla luotiin kontaktiverkostoa kansainvälisiin ja kansallisiin toimijoihin. Kontaktiverkostolta voidaan hankkia vastaisuudessa tietoa Venäjän tilanteesta Maahanmuuttoviraston päätöksenteon tueksi.

¹ Lähtömaatiedon tiedonhankintamatkakäytännön kehittämishanke vuosina 2017–2020.

Sisällys

1. Pohjois-Kaukasian tilanne	3
1.1. Turvallisuustilanne ja keskeiset ihmisoikeushaasteet	3
1.2. Lähi-idästä palaavat taistelijat	4
1.3. Kollektiiviset rangaistukset	6
1.4. Lähi-idästä palaavat lapset ja naiset.....	7
1.5. Salafistit	8
1.6. Mielivaltaiset pidätykset, kidutus ja tahdonvastaiset katoamiset	9
1.7. Ihmisoikeusjärjestöjen toimintamahdollisuudet	11
2. Naisten asema Pohjois-Kaukasiassa.....	12
2.1. Keskeiset ihmisoikeushaasteet	12
2.2. Naisen asema avioerotilanteessa.....	14
3. Syksyllä 2018 alkaneet mielenosoitukset Ingušian tasavallassa	15
4. Pohjoiskaukasialaisten haasteet muilla Venäjän alueilla.....	16
Lähteet	17

Tietoa raportista

Tämä Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun kirjoittama raportti on laadittu Euroopan unionin maatiedon analysointia koskevan laatuohjeistuksen sekä tiedonhankintamatkoja koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Raportti perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin. Raportissa hyödynnetään tiedonhankintamatkan aikana tehtyjä haastatteluja ja sitä on tarvittaessa täydennetty kirjallisella lähdeaineistolla. Käytetyn lähdemateriaalin määrä on rajallinen, eikä raportti ole tyhjentävä. Kattavan kuvan saamiseksi raporttia ei pidä käyttää päätöksenteossa yksinään, vaan yhdessä muiden lähteiden kanssa. Se, että jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei mainita raportissa, ei tarkoita sitä, että tällaista tapahtumaa ei koskaan tapahtunut tai että henkilö tai organisaatio ei ole olemassa. Raportti perustuu maatietopalvelun itsenäiseen tutkimukseen ja analyysiin. Maatietopalvelu vastaa raportin sisällöstä. Raportissa esitetyt näkemykset ja lausunnot eivät välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston kantaa, eikä raportti ole oikeudellinen arvio tai poliittinen lausunto.

1. Pohjois-Kaukasian tilanne

Pohjois-Kaukasian maantieteellinen alue käsittää Dagestanin, Kabardi-Balkarian, Pohjois-Ossetia-Alanian, Tšetšenian, Ingušian ja Karatšai-Tšerkessian tasavallat sekä Stavropolin aluepiiriin. Tasavalloista suurin väkiluvultaan on noin 2,7 miljoonan asukkaan Dagestan ja toiseksi suurin 1,3 miljoonan asukkaan Tšetšenia. Kabardi-Balkariassa on noin 900 000, Pohjois-Ossetia-Alaniassa 700 000, Ingušiassa 530 000 ja Karatšai-Tšerkessiassa 435 000 asukasta.² Pohjois-Kaukasian asukkaiden yleinen turhautuneisuus alueen epäedullisiin elinolosuhteisiin ja paikallisviranomaisten tehottomuus altistavat konflikteille ja uskonnollisten ääriliikkeiden suosiolle sekä saa paikalliset asukkaat etsimään parempaa elämää muualta.³

1.1. Turvallisuustilanne ja keskeiset ihmisoikeushaasteet

Pohjois-Kaukasian alueen levottomuuksien syyt ovat moninaiset. Alueen uskonnollinen ja etninen moninaisuus sekä alueen historia yhdessä alueella olemassa olevien eri poliittisten pyrkimysten kanssa hankaloittavat jännitteiden purkamista ja alueen integroitumista muuhun Venäjään.⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportin mukaan Pohjois-Kaukasian alueen tilanne pysytteli vuonna 2018 matalan intensiteetin konfliktina. Haavoittuneita raportoitiin 108, joista 82 oli kuolonuhria. Eniten kuolonuhreja oli Dagestanissa ja seuraavaksi eniten Tšetšeniassa.⁵ Epävirallisten arvioiden mukaan, Dagestanin ja Kabardi-Balkarian tasavaltoja lukuun ottamatta, vuonna 2017 Pohjois-Kaukasian federaatiopiiriin alueella raportoitiin aseellisten hyökkäysten uhrilukujen kasvaneen etenkin siviiliväestön osalta. Nopeinta uhrilukujen kasvu oli Tšetšeniassa, jossa sitä selittää tasavallassa tapahtuvat laittomat teloitukset ja viranomaisten harjoittamat sortotoimet. Vähiten uhreja raportoitiin Kabardi-Balkariassa. Lainvalvontaviranomaisten toimien uhreina kuolleiden lukumäärä kasvoi Tšetšeniassa ja Ingušiassa.⁶ Pohjois-Kaukasian levottomuuksiin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia käsitellään säännöllisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa (EIT), joka teki vuosina 2012–2017 yli 300 Tšetšeniassa, Ingušiassa, Pohjois-Ossetia-Alaniassa ja Dagestanissa tapahtuneeseen väkivaltaiseen katoamiseen sekä sieppaukseen liittyvää ratkaisua.⁷

Lähi-idän poliittinen tilanne on tiiviisti kytköksissä Venäjään. Erityisesti islamilaisen kalifaatin nousu Lähi-idässä ja sen laajeneminen toivat todellisen huolen islamilaisen ekstremismin lisääntymisestä Venäjällä. Kesällä 2015 valtaosa Pohjois-Kaukasiassa toimivista jihadistisista ryhmittymistä siirtyi kannattamaan islamilaista valtiota. Arvioiden mukaan vuoden 2015 loppuun mennessä yhteensä 5 000 - 7 000 Venäjän ja entisen Neuvostoliiton alueen kansalaista oli muuttanut islamilaisen valtion hallinnoimille alueille. Lisäksi Pohjois-Kaukasiasta lähteneitä henkilöitä on liittynyt Lähi-idässä toimiviin salafistimilitioihin (mm. Ahrar al-Sham, Jaish al-Islam).⁸ Venäjän presidentti Vladimir Putin on todennut, että Syyriaan ja Irakiin on matkustanut yhteensä 4 000 Venäjän kansalaista sekä 5 000 henkilöä entisistä Neuvostotasavalloista.⁹ Venäjän viranomaisilla on kiinnostusta konfliktialueilla oleskelleisiin henkilöihin, sekä taistelijoihin että heidän perheenjäseniinsä. Lähi-idässä oleskelleita Venäjän kansalaisia voidaan epäillä laittomaan aseelliseen toimintaan osallistumisesta ulkomailla tai terroristisen toiminnan tukemisesta ja useita henkilöitä

² Полномочный представитель Президента России в Северо-Кавказском федеральном округе 2018.

³ International Crisis Group (ICG) 07/2015 s. ii, 2, 20

⁴ International Crisis Group (ICG) 19.10.2012, s. 47, 83, 99; International Crisis Group (ICG) 07/2015

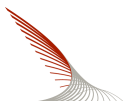
⁵ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 85

⁶ Caucasian Knot 14.3.2017

⁷ Caucasian Knot 26.7.2018

⁸ European Union Institute for Security Studies 07/2018, s. 47, 99

⁹ The Guardian 2.3.2019

on tuomittu pitkiin vankeusrangaistuksiin vastaavanlaisista teoista.¹⁰ Venäjä on myös aktiivisesti palauttanut Venäjälle Irakiin jääneitä kansalaisiaan, pääosin naisia ja lapsia.¹¹ Venäjällä valtaosa terrorismin vastaisista operaatioista kohdistetaan Pohjois-Kaukasian aseistettuihin ryhmittymiin erityisesti Tšetšeniassa ja Dagestanissa, vaikka myös muilla Venäjän alueilla terrorismin vastaisia operaatioita on toteutettu.¹² Operaatioissa on saanut surmansa useita henkilöitä.¹³

Pohjois-Kaukasian ihmisoikeustilannetta pidetään huolestuttavana. Laittomat teloitukset, kidutustapaukset ja sieppaukset jäävät alueella tutkimatta. Venäläiset ihmisoikeusaktivistit ovat kehottaneet YK:ta keskittämään erityishuomioita Tšetšeniassa tapahtuviin ihmisoikeusloukkauksiin.¹⁴ Human Rights Watch -järjestön tammikuussa 2016 Euroopan neuvoston laki- ja ihmisoikeuskomitealle laatimassa lausunnossa tuodaan esiin Pohjois-Kaukasiassa tapahtuvia ihmisoikeusrikkomuksia, joita ovat laittomat tuomiot, tahdonvastaiset katoamiset, kidutus sekä julma ja halventava kohtelu. Alueella vallitsevan rankaisemattomuuden ilmapiiriin todetaan omalta osaltaan lisänneen ihmisoikeusrikkomuksia ja nakertaneen paikallisten yhteisöjen luottamusta sekä paikalliseen että kansainväliseen lainsäädäntöön. Ihmisoikeustilanteen on raportoitu huonontuneen eritoten Tšetšeniassa ja Dagestanissa.¹⁵ Pohjois-Kaukasiassa naisten oikeuksien toteutumisessa on puutteita ja alueelta on raportoitu naisiin kohdistuvaa syrjintää ja väkivaltaa, lapsi- ja pakkoavioliittoja, kunniasurmia, tyttöjen sukuelinten silpomista sekä moniavioisuutta.¹⁶ Human Rights Watch -järjestön Euroopan ja Keski-Aasian osaston varajohtajan Tanya Lokshinan mukaan yleisesti ottaen Ingušissa ihmisoikeushaasteita ei ole esiintynyt sellaisessa mittakaavassa, kuin Dagestanissa ja erityisesti Tšetšeniassa. Näistä kolmesta Pohjois-Kaukasian tasavallasta Ingušian ihmisoikeustilanne on viime vuosina ollut paras.¹⁷

Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportissa Tšetšenian tasavalta mainitaan poikkeuksena siltä osin, että kansallisen tason siviiliviranomaisillakin oli parhaimmillaan vain rajoitettu kontrolli Tšetšenian turvallisuusviranomaisiin, jotka ovat vastuussa ainoastaan tasavaltansa johtajalle Ramzan Kadyroville.¹⁸ Esimerkiksi Tšetšeniassa maaliskuussa 2017 poliisien ja armeijan viranomaisten raportoitiin ottaneen laittomasti kiinni homoseksuaaleiksi epäiltyjä miehiä ja kiduttaneen heitä sähköshokein sekä kannustaneen heidän perheitään kunniasurmiin (nk. "anti-gay purge").¹⁹ Tšetšeniasta on raportoitu satoja LGBTQ-yhteisön edustajiin kohdistuneita julmuuksia, kuten lainvastaisia pidätyksiä, vangitsemisia erityisleireille, tahdonvastaisia katoamisia, kidutusta ja laittomia teloituksia.²⁰ Vuoden 2019 alkupuolella Tšetšenian viranomaisten on raportoitu ottaneen kiinni ja kiduttaneen epäiltyjä homoseksuaaleja.²¹

1.2. Lähi-idästä palaavat taistelijat

Caucasian Knot -sivuston (Кавказский узел) toukokuussa 2018 julkaiseman koosteen mukaan yhteensä reilut 2000 Pohjois-Kaukasian alueelta lähtöisin olevaa Venäjän kansalaista toimii Islamilaisen valtion taistelijoina Lähi-idässä, pääosin Syyriassa. Määrällisesti eniten lähtijöitä on Dagestanista (1200) ja

¹⁰ Кавказский узел 21.5.2018; United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 80, 85; The Jamestown Foundation 8.1.2016; Radio Free Europe/Radio Liberty 6.1.2016; Meduza 21.10.2017

¹¹ The Guardian 2.3.2019; РИА Новости 28.12.2018

¹² United States Department of State 09/2018, s. 106-107

¹³ The Guardian 2.3.2019; РИА Новости 28.12.2018; ИА REGNUM 1.6.2018

¹⁴ Caucasian Knot 26.7.2018

¹⁵ Human Rights Watch 24.1.2017

¹⁶ OHCHR/CEDAW 20.11.2015, s. 6; The United States Department of State 2018, s. 44; Stichting Justice Initiative 2016, s. 6-7, 19; The Independent 7.3.2019; Радио Свобода 12.4.2016

¹⁷ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

¹⁸ The United States Department of State 2018, s. 1

¹⁹ The OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) 13.12.2018, s. 12; The New York Times 21.4.2017; European Parliament 12.2.2019

²⁰ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 86

²¹ European Parliament 12.2.2019; Human Rights Watch 8.5.2019

Tšetšeniasta (786) sekä yhteensä muutamia satoja Ingušiaista (200) ja Kabardi-Balkariaista (183). Yksittäisiä taistelijoita on lähtenyt Lähi-itään myös Astrakhanin alueelta (70) ja Adygeiasta (22).²² Vuoden 2015 lopulla Venäjän sisäministeriön kerrotaan ilmoittaneen, että Venäjän federaation turvallisuuspalvelu FSB:n seurannassa on yli 2 800 Syyriaan ja Irakiin taistelemaan lähtenyttä Venäjän kansalaista. Venäjän sisäministeriö on ilmoittanut aloittaneensa rikostutkinnan 889 Lähi-idässä taistelleesta Venäjälle palanneesta henkilöstä.²³ Venäjän sisäministeriön Pohjois-Kaukasian edustajat ilmoittivat, että kevään 2017 aikana Pohjois-Kaukasian tasavalloissa oli profiloinnin perusteella estetty yhteensä 190 ulkomaille taistelemaan pyrkineen henkilön poistuminen maasta.²⁴ Vain muutamia Lähi-idässä taistelleita henkilöitä on palannut Venäjälle ja heistä vain hyvin harva on osallistunut taistelutoimintaan. Taistelemaan lähtöä suunnitelleita henkilöitä on rangaistu.²⁵ Yhteensä Syyriaan ja Irakiin matkustaneita Venäjän kansalaisia on kerrottu olevan 4 000.²⁶

Pohjois-Kaukasian tasavalloissa on pidätetty, syytetty ja tuomittu viime vuosina useita henkilöitä islamilaiseen valtioon liittyvien kytkösten vuoksi.²⁷ Kansallisen turvallisuuden vaarantavista rikoksista ja sillä perustein tehtyjen rikosten rangaistuksista on säädetty Venäjän rikoslain luvussa 24, 205–227§.²⁸ Esimerkiksi ingušialaislähtöinen henkilö tuomittiin keväällä 2018 Moskovassa 15 vuoden vankeusrangaistukseen islamilaisen valtion riveissä taisteluihin osallistumisesta ja ampumatarvikkeiden hallussapidosta.²⁹ Toukokuussa 2018 Dagestanista kotoisin oleva ja Syyrian kapinallisten joukoissa taistellut henkilö tuomittiin pohjoiskaukasialaisessa tuomioistuimessa 16 vuoden vankeusrangaistukseen.³⁰ Tšetšeniassa on langetettu vankeustuomioita Islamilaisen valtion toimintaan osallistuneille. Myös taistelualueille pyrkineitä ja lähtöä suunnitelleita henkilöitä on tuomittu vankeusrangaistuksiin.³¹ Taistelutoimintaan osallistuneisiin kohdistetut turvallisuusoperaatiot jatkuvat ja esimerkiksi Stavropolin aluepiirissä sai maaliskuussa 2019 surmansa kaksi epäiltyä taistelijaa ja kolmas pidätettiin. Dagestanissa kaksi henkilöä otettiin kiinni epäiltynä Islamilaisen valtion rahoittamisesta ja kolme epäiltynä erään naisen yllyttämisestä itsemurhaiskuun.³²

Yhdysvaltain kansainvälisen uskonnonvapauskomission vuoden 2018 raportin mukaan Pohjois-Kaukasiassa turvallisuusviranomaiset toimivat täyden rankaisemattomuuden ilmapiirissä. Islamista taistelijoihin edes etäisesti liitettävissä olevia henkilöitä sekä ”epäperinteisen” islamin harjoittajia pidätetään ja heillä on riski tulla Venäjän federaation turvallisuuspalvelu FSB:n sieppaamaksi.³³ Tšetšeniassa tasavallan yksityisen armeijan todetaan syyllistyvän ihmisoikeusrikkomuksiin ja tekevän kostoiskuja epäiltyjen taistelijoiden perheisiin sekä tukahduttavan kaiken tosinajattelun.³⁴

Dagestanissa ja Ingušiaassa toimii entisten taistelijoiden paluuta takaisin siviilielämään tukeva organisaatio, niin kutsuttu sopeuttamiskomissio. Dagestanissa komissio on toiminut vuodesta 2010 alkaen, mutta alkuun komission puoleen kääntyivät siviilit, joita epäiltiin taistelutoiminnasta. Vuonna 2013 komissio houkutteli aktiivisesti taistelijoita siviilielämään ja anoi näiden henkilöiden puolesta viranomaisilta armahdusta. Useat palasivat vankeustuomion suorittuaan takaisin siviilielämään ja ne, jotka eivät olleet tehneet rikoksia, saivat ehdollisen tuomion. Vuonna 2011 Ingušiaan perustetun komission tavoite, ainakin teoriassa, on avustaa taistelijoiksi vahingossa päätyneitä henkilöitä tai perusteettomasti taistelutoiminnasta syytettyjä.

²² Кавказский узел 21.5.2018

²³ The Jamestown Foundation 8.1.2016

²⁴ Кавказский узел 21.5.2018

²⁵ Landinfo 14.2.2019, s. 4

²⁶ The Guardian 2.3.2019

²⁷ Кавказский узел 21.5.2018

²⁸ Уголовный кодекс РФ 2018

²⁹ Кавказский Узел 12.3.2018

³⁰ Regnum 10.5.2017

³¹ Кавказский узел 21.5.2018

³² International Crisis Group 03/2019

³³ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 80, 85

³⁴ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 85

Surmiin syyllistyneille tai lainvalvontaviranomaisiin kohdistuneisiin hyökkäyksiin osallistuneille taistelijoille on ollut tarkoitus antaa jotain tukea, mutta ei armahtaa heitä. Aktiivisinta komission toiminta oli vuosina 2012–2013 ja nykyään se on vähäistä.³⁵

1.3. Kollektiiviset rangaistukset

Tšetšenian johtajan Ramzan Kadyrovin on kerrottu sanoneen, että epäiltyjen taistelijoiden sukulaisia täytyy rangaista kollektiivisesti. Hänen mukaansa taistelijoiden sukulaiset karkotetaan tasavallasta ilman oikeutta palata takaisin.³⁶ Tšetšeniassa islamilaista valtiota kannattavien perheenjäseniä pidetään vastuussa sukulaistensa teoista ja siksi heihin kohdistuu häirintää, nöyryytystä ja joskus kiinniottoja.³⁷ Dagestanissa viranomaiset ovat 2000-luvun alusta pitäneet ennaltaehkäisevää listaa, niin kutsuttua ”wahhabi-listaa”, jonne ekstremismin kannattajiksi epäillyt lisätään. Nykyään listalle voi päätyä sattumanvaraisesti esimerkiksi poliisille tehdyn ilmiannon tai pelkästään lainvalvontaviranomaisten tulostilastojen täydentämisen vuoksi. Myös taistelijoiden sukulaisia laitetaan mustalle listalle. Ingušiassa viranomaiset tekevät aika ajoin terrorisminvastaisia operaatioita. Ingušian poliisi ylläpitää listaa ”riskiryhmiin” kuuluvista henkilöistä. Listalla on esimerkiksi ihmisoikeuksien parissa työskenteleviä ja hallintoa kritisoivia henkilöitä.³⁸

Lokshinan näkemyksen mukaan kollektiiviset rangaistukset eivät ole Ingušiassa ja Dagestanissa sen mittakaavan ongelma, kuin ne ovat Tšetšeniassa, jossa tilanne on Pohjois-Kaukasian alueella ylivoimaisesti pahin. Tšetšenian johtaja Ramzan Kadyrov on toistuvasti julkisesti ilmoittanut, että myös taistelijoiden perheenjäseniä pidetään vastuussa. Kadyrov on maininnut useaan otteeseen, että heitä [taistelijoiden sukulaisia] vastaan ryhdytään toimenpiteisiin ja että esimerkiksi heidän talonsa poltetaan maan tasalle. Tšetšeniasta on dokumentoitu lukuisia tapauksia, joissa talo on poltettu rangaistustoimenpiteenä. Naapuritasavalloissa Ingušiassa ja Dagestanissa tilanne ei ole Tšetšenian kaltainen eikä taistelijoiden sukulaisten talojen polttaminen rangaistustoimenpiteenä ole siellä ongelma.³⁹

Caucasian knot -sivuston päätoimittajan Gregory Shvedovin mukaan on joitain tapauksia, joissa taistelijoiden tai taistelijoiksi epäiltyjen henkilöiden perheenjäsenet ovat kohdanneet ongelmia Ingušiassa. Ingušiassa heillä ei ole sellaisia ongelmia kuin Tšetšeniassa, mutta erikoiskohtelu on mahdollista ja syrjintää varmasti tapahtuu. Ingušian viranomaiset ovat julkisesti todenneet, että taistelijoiden sukulaisilla on myös vastuu, eli vaikka sukulaisia ei siellä kohdella kaltoin samassa mittakaavassa kuin naapurialueilla, niin kollektiivisen rangaistuksen pelko on silti läsnä. Ingušiassa taloja ei polteta samaan tapaan eikä ihmisiä lähetetä pois kotialueeltaan, kuten Tšetšeniassa tehdään, mutta peruseriaaatteet ovat kaikilla alueilla samat. Vaikka viranomaiset eivät harjoita syrjintää taistelijoiden sukulaisiin, niin on silti mahdollista, että yhteisön päätöksellä henkilö joutuu lähtemään kotialueeltaan.⁴⁰

Shvedovin mukaan Venäjälle palaavista taistelijoista ei ole saatavilla tietoa. Joitain yksittäisiä tietävästi palanneita henkilöitä on ja heidät tunnetaan, mutta viranomaisilta salaa palanneita ei tunneta. Kotialueilleen palanneita taistelijoita on vain muutamia ja heidän nimensä ovat viranomaisten tiedossa. He ovat erityisen syrjinnän kohteena ja ei ole epätavallista, että jotkut heistä on surmattu erikoisoperaatioissa. Osa taistelijoista ei palaa kotialueilleen.⁴¹

Suurin osa Venäjältä kotoisin olevista, Syyriaan ja Irakiin islamilaisen valtion hallinnoimille alueille lähteneistä naisista ja lapsista muutti sinne vuoden 2015 aikana. Tuolloin vallatuilla alueilla oli vielä toimiva

³⁵ Meduza 21.10.2017

³⁶ Radio Free Europe/Radio Liberty 6.1.2016

³⁷ Landinfo 14.2.2019, s. 4

³⁸ Meduza 21.10.2017

³⁹ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁴⁰ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

⁴¹ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

infrastrukturi ja siviilielämälle sopivat puitteet. Osalle lähtijöistä olot olivat tuolloin jopa Pohjois-Kaukasian vuoristoa paremmat. Muutamia tšetšeeninaisia tiedetään päätyneen taistelijoiksi, mutta Venäjältä islamilaisen valtion alueille muuttaneiden naisten pääasiallinen tehtävä on ollut huolehtia aviomiehestään ja lapsistaan.⁴² Erästä Ingušiaasta lähtöisin olevaa naista vastaan on nostettu syytteet taistelutoimintaan osallistumisesta Syyriassa, sillä hän on tarjonnut siellä taistelijoille lääkinnällistä apua ja siivonnut sekä laittanut ruokaa.⁴³

1.4. Lähi-idästä palaavat lapset ja naiset

Paluumuuttoa hallinnoivassa komiteassa työskentelevän ihmisoikeusasianajaja Kheda Saratovan mukaan sukulaiset etsivät muun muassa Venäjältä, Kazakstanista ja Uzbekistanista lähtöisin olevaa, ainakin 700 naista ja yli 1 100 lasta. Ilmoituksia venäjän kieltä puhuvan perheenjäsenen katoamisesta Irakiin ja Syyriaan on saatu ainakin 1 800. Venäjältä Lähi-itään lähteneet henkilöt halutaan takaisin, jotta he olisivat oman maansa turvallisuusviranomaisten kontrollissa. Heidän katsotaan olevan vaarallisempia nykyisessä olinpaikassaan kuin kotimaassaan.⁴⁴

Venäjän kieltä puhuvien perheenjäsenten palauttamista Lähi-idästä Venäjälle on tukenut vahvasti Tšetšenian johtaja Ramzan Kadyrov. Kadyrovin vahva tuki nähdään yllättävänä, sillä häntä on pitkään syytetty islamistitaistelijoiden ja heidän perheenjäsentensä brutaalista kohtelusta. Kadyrov on avustanut noin kymmenen evakuoitilennon järjestämisessä Syyriasta Tšetšenian pääkaupunkiin Groznyiin.⁴⁵ Kadyrovin on kerrottu todenneen, että naiset ja lapset on palautettava Venäjälle sekä rikoksiin syyllistyneet henkilöt saatettava vastuuseen teoistaan Venäjän lain mukaisesti. Lapset eivät hänen mukaansa ole syyllisiä mihinkään.⁴⁶ Vuonna 2017 paluumuutto-ohjelman puitteissa Venäjälle tuotiin takaisin 21 islamilaisen valtion alaisuudessa asunutta naista ja yli 100 lasta.⁴⁷ Lähi-idässä asuneita naisia ja lapsia on palannut Venäjän eri alueille, muun muassa Tšetšeniaan, Dagestaniin, Ingušiaan ja Baškortostaniin.⁴⁸ Lähi-idästä Venäjälle palanneita naisia on tuomittu Dagestanissa, mutta ei Tšetšeniassa.⁴⁹

Joitain Lähi-idästä palanneita naisia on Venäjällä pidätetty ja saatettu rikosoikeudelliseen vastuuseen. Vuonna 2017 ainakin viisi dagestanilaislähtöistä ja taistelualueelta Venäjälle vapaaehtoisesti palannutta naista pidätettiin.⁵⁰ Helmikuussa 2018 Mahatškalan tuomioistuimien langetti Syyriasta palanneelle dagestanilaisnaiselle kahdeksan vuoden vankeustuomion laittomaan aseelliseen toimintaan osallistumisesta. Tuomion hän suorittaa 13 vuoden kuluttua, kun hänen lapsensa täyttää 14 vuotta. Alun perin naisen oli suunniteltu vapautuvan, mutta tutkimuksissa oli käynyt ilmi, että hän oli ollut osallisena vakavassa rikoksessa.⁵¹ Toinen dagestanilaislähtöinen Syyriasta kotialueelleen palannut nainen tuomittiin 12 vuoden vankeuteen.⁵² Eräs Dagestaniin palannut nainen kertoi joutuneensa kotialueensa viranomaisten tiukan tarkkailun kohteeksi ja kuulusteltavaksi säännöllisesti, joten hän muutti Tšetšeniaan, jossa valtion viranomaiset ovat olleet häntä kohtaan suvaitsevaisempia.⁵³ Paluumuutto-ohjelma Lähi-idästä Venäjälle keskeytettiin yllättäen vuonna 2017 Venäjän turvallisuuspalvelun johtavien virkamiesten valitusten vuoksi.⁵⁴

⁴² The Jamestown Foundation 26.2.2018

⁴³ Caucasian Knot 18.7.2018

⁴⁴ The Guardian 2.3.2019

⁴⁵ The Guardian 2.3.2019

⁴⁶ Российская Газета 28.12.2018

⁴⁷ The Guardian 2.3.2019

⁴⁸ РИА Новости 28.12.2018

⁴⁹ Landinfo 14.2.2019, s. 4

⁵⁰ Кавказский узел 21.5.2018

⁵¹ Интерфакс 25.2.2018

⁵² Regnum 23.1.2018

⁵³ The Guardian 2.3.2019

⁵⁴ The Guardian 2.3.2019

Alaikäisten lasten palauttamista Venäjälle jatkettiin joulukuussa 2018 ja se jatkuu edelleen.⁵⁵ Osa Venäjälle palaavista lapsista on syntynyt ulkomailla.⁵⁶ Naisia ei enää palauteta Venäjälle. Venäjän todetaan osoittaneen enemmän valmiutta islamilaisen valtion hallinnoimille alueille lähteneiden henkilöiden kotimaahansa palauttamiseen kuin minkään länsimaan hallinto.⁵⁷

1.5. Salafistit

Venäjän turvallisuusviranomaisten tarve osoittaa menestystä meneillään olevaa islamilaisen terrorin uhkaa vastaan on johtanut siihen, että myös rauhanomaiset islaminuskoiset toisinajattelijat ovat joutuneet heidän kohteekseen. Uskonnon vapautta loukataan ”ennaltaehkäisevillä toimilla”, kuten ylläpitämällä epäiltyjen ekstremistien mustaa listaa, jolla on mukana myös maallistuneita toisinajattelijoita sekä tekemällä säännöllisiä ratsioita salafimoskeijoihin⁵⁸ ja häiritsemällä niiden kävijöitä. Esimerkiksi marraskuussa 2018 Dagestanin Mahatškalassa salafimoskeijan imaami otettiin kiinni ja kuulusteltiin. Imaami oli aiemmin ilmoittanut paikallispoliisin yrittäneen siepata hänen poikansa.⁵⁹

Pohjois-Kaukasian salafisteista on tullut kohde Venäjän hallinnolle, joka näkee heidät jossain määrin islamilaiseen valtioon liitännäisenä ryhmänä. Jokaisella Pohjois-Kaukasian salafistilla ei välttämättä ole mitään tekemistä islamilaisen valtion kanssa, mutta maan hallinnolla on taipumus nähdä heidät sen liittolaisina ja Venäjän vihollisina. Paikallisiin salafistiyhteisöihin kohdistuneen häirinnän on arvioitu rohkaissees Pohjois-Kaukasian nuoria radikalisoitumaan ja siirtymään aseelliseen islamilaiseen vastarintaliikkeeseen.⁶⁰ International Crisis Group -järjestön Pohjois-Kaukasia -projektin johtajan Jekaterina Sokirianskajan kerrotaan todenneen, että salafisteista on tullut Pohjois-Kaukasiassa synonyymi terroristeille. Heihin kohdistuu painetta riippumatta siitä, ovatko he osallistuneet mihinkään rikolliseen toimintaan. Tällainen kehitys on nähtävissä Dagestanissa ja Tšetšeniassa, joissa pelkkä vierailu salafistimoskeijassa tai tietynlainen parta miehillä riittää siihen, että henkilöstä tulee epäilty ja lainsuojaton. Human Rights Watch -järjestön Euroopan ja Keski-Aasian osaston varajohtaja ja International Crisis Group -järjestön projektin vanhempi tutkija Tanya Lokshina on huomauttanut, että Venäjän salafistit eivät ole poliittinen joukko tai liike, vaan he ovat erittäin jakautunut ryhmä, jonka keskuudessa on eriäviä mielipiteitä sekä Venäjän että ulkomaiden tilanteesta.⁶¹

Pohjois-Kaukasiassa, erityisesti Dagestanin, Tšetšenian ja Ingušian tasavalloissa paikallisviranomaisten suhtautumistavassa salafisteihin on eroja.

Human Rights Watch -järjestö raportoi vuonna 2015 salafismiliikkeen olevan Dagestanissa kasvavassa määrin suosittu. Äärikonservatiivisen salafistiliikkeen kannattajat ovat haastaneet Dagestanissa perinteisesti johtoasemassa olevat suufilaisuuteen yhdistetyt muslimijohtajat. Dagestanin levottomuudet ovat saaneet piirteitä sektaarisesta konfliktista muslimiyhteisöjen sisällä. Dagestanissa salafistit suhtautuvat suufilaisiin kriittisesti. Heitä pidetään hallituksen liittolaisina. Lisäksi suufilaisten uskonnollisiin tapoihin

⁵⁵ The Guardian 2.3.2019; Российская Газета 28.12.2018; Интерфакс 10.2.2019; Интерфакс 2.4.2019; Russia Today 20.2.2019; РИА Новости 28.12.2018

⁵⁶ IA REGNUM 1.6.2018

⁵⁷ The Guardian 2.3.2019

⁵⁸ Salafismi on sunni-islamilainen liike (branch), jonka seuraajat pitävät ”hurskaita esi-isiään”, muslimien kolmea varhaisinta sukupolvea, esikuvinaan mahdollisimman tarkasti kaikilla mahdollisilla elämän alueilla. Fundamentalistista sunni-islamien tulkintaa noudattavien salafistien tulee seurata ainoastaan islamilaista lakia. Venäjällä virallisessa retorikassa termiä salafisti käytetään harvoin. Suosituimpi termi on wahhabiitti ja sitä käytettäessä viitataan uskonnollisen toisinajattelun lisäksi myös aseellisen islamilaisen vastarintaliikkeen tukemiseen. Lähde: Oxford University Press 2016; Human Rights Watch 18.6.2015; Centre for Strategic and International Studies 06/2018, s. 20

⁵⁹ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 86

⁶⁰ The Jamestown Foundation 8.1.2016

⁶¹ The Jamestown Foundation 8.1.2016

kuuluvat mystiikka ja pyhimysten kunnioittaminen, joita salafistit pitävät epäjumalanpalvontana.⁶² Dagestanissa poliisin on raportoitu pitäneen salafisteiksi epäilyistä henkilöistä erillistä ”tarkkailulistaa”. Samaisella listalla on myös taistelijoiden sukulaisia sekä taistelijoihin liitettävissä olevia henkilöitä.⁶³

Lokshinan mukaan Dagestanissa salafistimuslimeihin on kohdistettu viranomaistoimia vuosien ajan. Poliisin ja turvallisuusviranomaisten taistelijoiksi epäilemiin tai heidän kanssaan yhteistyötä tekeviin henkilöihin kohdistama kidutus on edelleen vakava ongelma Dagestanissa. Esimerkiksi muutama vuosi sitten taistelijoiden kitkemiseen tähtäävän väkivaltaisen operaation seurauksena kaksi dagestanilaiskylää tuhottiin kokonaan.⁶⁴

Shvedovin mukaan tilanne Ingušiassa on ainutlaatuinen siinä mielessä, että salafistit toimivat siellä enemmän tai vähemmän vapaasti, kun taas esimerkiksi Tšetšeniassa ja Dagestanissa heidän toimintansa on virallisesti kielletty. Esimerkiksi Dagestanissa useita salafismia kannattavia aktivisteja on vangittu ja jopa surmattu. Ingušiassa salafisteja ei nähdä merkittävänä ongelmana. Heillä on oma yhteisönsä ja omat imaaminsa ja he voivat toimia vapaasti Ingušiassa. Vaikka julkisesti tukea ei heille aina näytetäkään, niin Ingušiassa viranomaiset ovat tukeneet salafisteja eri keinoin, jopa taloudellisesti.⁶⁵ Lokshinan mukaan Ingušian tasavallan hallinto ei ole kohdistanut salafisteihin viranomaistoimia siinä mittakaavassa kuin Dagestan ja Tšetšenia. Ingušian ja Tšetšenian johtajien syksyllä 2018 allekirjoittamasta raja- aluesopimuksesta johtuneiden mielenosoitusten yhteydessä oli erityisen yllättävää nähdä joidenkin paikallisten ingušialaisten salafistien yhtyvän muslimien paikallisen hallintoelimen (Sufi Islamic High Council) kanssa samaan rintamaan tasavallan johtajaa, Junus-bek Jevkurovia, vastaan. Tilanne on ironinen siinä mielessä, että Jevkurovin suvaitsevainen suhtautuminen salafisteihin oli yksi syy siihen, että muslimien paikallinen hallintoelin on nimenomaan paheksunut Jevkurovia.⁶⁶

Venäjällä kesällä 2016 tehtyä lakimuutosta (ns. Jarovan lakipaketti⁶⁷) on terrorismin ehkäisyn kontekstissa kohdistettu salafisteihin sekä esimerkiksi Hizb ut-Tahrir -järjestön ja muiden vastaavanlaisten islamilaisten organisaatioiden kannattajiin. Lakimuutoksella rajoitettiin yleisesti lähetystyötoimintaa ja uskonnolliseen yhteisöön jäseneksi värväämistä, ja lain rikkomisesta voidaan langettaa mittavia sakkorangaistuksia. Viranomaisten mukaan lakimuutoksen tarkoituksena on suitsia väkivaltaan yllyttävää uskonnollista toimintaa ja siten ehkäistä uskonnollisiin motiiveihin perustuvaa terrorismia.⁶⁸

1.6. Mielivaltaiset pidätykset, kidutus ja tahdonvastaiset katoamiset

Memorial-ihmisoikeusjärjestön laatiman koosteen mukaan Tšetšeniassa esiintyy laajalti ja järjestelmällisesti sieppauksia, lainvastaisia pidätyksiä ja tahdonvastaisia katoamisia. Epäiltyjen rikollisten lisäksi heidän perheenjäseniään ja tuttaviaan, jotka esimerkiksi pukeutuvat tai rukoilevat ”väärin”, voi kadota. Yleisen pelon ilmapiirin vallitessa ihmiset eivät mielellään kerro heihin itseensä tai heidän perheenjäseniinsä kohdistuneista viranomaistoimista eivätkä esimerkiksi raportoi sieppauksia viranomaisille. Näin ollen

⁶² Human Rights Watch 18.6.2015

⁶³ Human Rights Watch 18.6.2015

⁶⁴ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁶⁵ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

⁶⁶ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁶⁷ Terrorismin vastaiseen taisteluun liittyen Venäjällä hyväksyttiin kesällä 2016 lakiuudistus, niin kutsuttu Jarovajan paketti (ven. Закон Яровой), joka nimettiin lakialoitteen tehneen Venäjän parlamentin edustajan Irina Jarovajan mukaan. Lakimuutoksella rajattiin muun muassa uskonnollisten aatteiden jakamisen mahdollisuuksia ilman rekisteröidyltä uskonnolliselta järjestöltä saatua lupaa sekä lähetystyön tekemistä. Lähde: The Guardian 26.6.2016; Ведомости 1.10.2018; Consultant.ru 2018

⁶⁸ Centre for Strategic and International Studies 06/2018, s. 20; United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 82

tarkkoja tilastoja lainvastaisten pidätysten ja sieppausten yleisyydestä Tšetšeniassa ei ole saatavilla. Dagestanissa ja Kabardi-Balkariassa tapahtuu myös sieppauksia ja tahdonvastaisia katoamisia, mutta useimmiten kadonnut henkilö ilmaantuu takaisin muutamien päivien kuluessa rikoksen jo tunnustaneena tai häntä ryhdytään syyttämään jostain tehdystä rikoksesta. Henkilön katoaminen jäljettämiin on hyvin harvinaista Dagestanissa ja Kabardi-Balkariassa. Muilla Pohjois-Kaukasian alueilla, Ingušiassa, Stavropolin aluepiirissä, Karatšai-Tšerkessiassa ja Pohjois-Osetiassa tilanne on parempi.⁶⁹ Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportin mukaan Pohjois-Kaukasiassa poliittisin ja taloudellisin syin tehtyjen tahdonvastaisten katoamisten todetaan jatkuneen vuonna 2018.⁷⁰

Pohjois-Kaukasiassa kidutustapauksista tehtyjen valitusten tutkinta on yleensä viranomaistahojen toimesta pintapuolista ja teennäistä ja niihin saadaan viranomaisilta yleensä standardivastaus. Joissain tapauksissa julkisuus johtaa rikostutkintaan ja jopa korkea-arvoisten lainvalvontaviranomaisten pidätyksiin. Esimerkiksi Ingušian tasavallan sisäministeriön alaisuudessa toimivan terrorisminvastaisen keskuksen viranomaisia vastaan on nostettu rikostutkinta.⁷¹ Pohjois-Kaukasian pidätyskeskuksissa turvallisuusviranomaisten on raportoitu kohdelleen kaltoin ja kiduttaneen epäiltyjä taistelijoita sekä siviilejä.⁷²

Lokshinan mukaan mielivaltaiset pidätykset ovat ongelma koko Venäjällä. Koko Venäjän mittakaavassa Ingušia ei ole viime vuosina erottunut tässä mielessä, toisin kuin Dagestan ja erityisesti Tšetšenia.⁷³ Shvedovin mukaan Ingušiasta on raportoitu mielivaltaisia pidätyksiä. Syyt pidätyksiin vaihtelevat. Esimerkkinä Shvedov viittaa alueella hiljattain tehtyyn hyökkäykseen, johon liittyen on epäselvää, oliko kyseessä itsemurhapommittaja vai vahingossa tapahtunut räjähdys. Epäselvyyksien välttämiseksi pitäisi järjestää avoin oikeuskäsittely ja tehdä asianmukainen tutkinta, mutta tällä hetkellä tällaisista perusasioista, kuten oikeuden toteutumisesta, ei ole toivoakaan. Shvedovin mukaan pidätettyihin henkilöihin voi kohdistua Ingušiassa kidutusta, mutta tilanne on samankaltainen monella muulla Venäjän alueella.⁷⁴ Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportin mukaan Pohjois-Kaukasiassa viranomaiset eivät kunnioita pidätyksen kestoa säätelevää lainsäädäntöä.⁷⁵

Pidätyksiä tehdään Lokshinan mukaan joskus myös tilastollisin perustein. Tämä on koko Venäjän laajuinen ongelma ja tietyiltä osin ilmiötä selittää lainvalvontasektorin suoriutuvuutta arvioiva järjestelmä, joka perustuu pitkälti määrällisiin indikaattoreihin. Viranomaisilla on paine havaita enemmän rikoksia ja saada tilanne näyttämään tilastollisesti paremmalta.⁷⁶ Venäläisen Informaatio- ja tutkimuskeskus SOVA:n johtajan Aleksandr Verhovskin mukaan Venäjällä ihmisiä pidätetään joskus vain tilastollisista syistä. Venäjän lainvalvontaviranomaisilla on raportointivelvollisuus ja tilastojen tulisi näyttää vuosi vuodelta menestyksekkäämmältä. Ainoa toiminnan tehokkuutta mittaava kriteeri on avattujen rikosasioiden ja tuomioiden määrä. Vielä noin 10 vuotta sitten poliisi pystyi saamaan näkyviä tuloksia pidättämättä esimerkiksi kaduilla rasistista väkivaltaa harjoittavia henkilöitä. Internetissä tapahtuviin rikokseksi luokiteltaviin julkaisuihin liittyen on vaikeampi saada näkyviä tuloksia työssä ja siksi viime vuosina erityisesti internetissä julkaisuja tehneitä henkilöitä on joutunut satunnaisesti pidätysten kohteeksi. Internetissä tehtyjen julkaisujen vuoksi pidätettyjen henkilöiden joukossa todellisia ekstremistejä, tai vastaavasti todellisia ihmisoikeusaktivisteja, on vähän.⁷⁷

Tšetšenian turvallisuusviranomaiset ovat Lokshinan mukaan pahamaineisuudessaan tunnettuja muun muassa siitä, että he seuraavat kohteitaan ja etsivät heitä myös Tšetšenian ulkopuolella. Tšetšenian

⁶⁹ Memorial 2018, s. 2-3

⁷⁰ The United States Department of State 2018, s. 4

⁷¹ Memorial 2018, s. 3

⁷² The United States Department of State 2018, s. 6

⁷³ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁷⁴ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

⁷⁵ The United States Department of State 2018, s. 12

⁷⁶ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁷⁷ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

viranomaisten kädet ulottuvat kauas. Sitä vastoin Dagestanin ja Ingušian kohdalla Lokshina ei ole törmännyt siihen, että lainvalvonta- ja turvallisuusviranomaiset jahtaisivat kohteitaan muilla Venäjän alueilla. Toisaalta, paossa oleva rikosasiassa epäilty henkilö, oli hän sitten Ingušiasta, Dagestanista tai miltä tahansa Venäjän alueelta, lisätään kansalliselle etsintäkuulutuslistalle ja Venäjällä kiinni jäädessään hänet luovutetaan sen alueen viranomaisille, missä rikos on tapahtunut.⁷⁸

1.7. Ihmisoikeusjärjestöjen toimintamahdollisuudet

Memorial-ihmisoikeusjärjestön keväällä 2018 laatimassa koosteessa todetaan, että vuosina 2014–2018 ihmisoikeusaktivistien ja -juristien toimintamahdollisuudet ovat huonontuneet huomattavasti Pohjois-Kaukasiassa. Riippumatonta kansalaisyhteiskuntatoimintaa on yleisesti ottaen painostettu järjestelmällisesti joka puolella Venäjää vuodesta 2012 alkaen. Myös Pohjois-Kaukasian alueella aktiivisesti toimivia venäläisiä ihmisoikeusjärjestöjä, kuten Memorial Human Rights Center, Kabardino-Balkar Republic Public Human Rights Center, Human Rights Center of the Chechen Republic ja Civic Assistance Committee on lisätty niin kutsutulle ulkomaisten agenttien listalle (non-profit organizations acting as foreign agents).⁷⁹

Pohjois-Kaukasiassa ihmisoikeusjärjestöjen edustajiin on kohdistettu hyökkäyksiä. Tammikuussa 2018 Memorial-ihmisoikeusjärjestön toimisto Ingušian Nazranissa tuhopoltettiin ja Dagestanin Mahatškalassa poltettiin järjestön auto. Memorial-järjestön Dagestanin toimiston edustajan kimppuun hyökättiin maaliskuussa 2018. Ihmisoikeusjärjestöt uskovat, että kyse on koordinoidusta painostuskampanjasta, jonka tarkoituksena on hiljentää järjestö.⁸⁰ Yhdysvaltain ulkoministeriön ihmisoikeusraportin mukaan kansalaisjärjestöjen ja kansainvälisten avustusjärjestöjen tarjoamaa tukea rajoitetaan ankarasti Pohjois-Kaukasiassa.⁸¹ Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu pitää Memorial-järjestön Tšetšenian toimiston johtajan Oyub Titievin maaliskuussa 2019 saamaa vankeustuomiota tuoreimpana esimerkkinä Tšetšeniasta väkivaltaisena ja vaarallisena ympäristöstä ihmisoikeusaktivisteille. Euroopan neuvosto on lausunnossaan tuominnut Tšetšeniassa kiinniotettuihin henkilöihin väitetysti kohdistuvan, laajalti käytetyn kidutuksen ja kaltoinkohtelun. Venäjää on kehoitettu tutkimaan tapaukset sekä Tšetšeniassa että muilla Pohjois-Kaukasian alueilla.⁸²

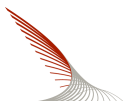
⁷⁸ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁷⁹ Memorial 2018, s. 3

⁸⁰ The United States Department of State 2018, s. 32

⁸¹ The United States Department of State 2018, s. 41

⁸² International Crisis Group 03/2019

2. Naisten asema Pohjois-Kaukasiassa

2.1. Keskeiset ihmisoikeushaasteet

YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen toteutumista valvovan komission (The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women, CEDAW) loppuraportissa ilmaistaan huoli Pohjois-Kaukasiassa nainiin kohdistuvasta väkivallasta sekä federaatiolaissakin kriminalisoiduista haitallisista perinteistä, kuten lapsi- ja pakkoavioliitoista, naisten ja tyttöjen sieppauksesta pakkoavioliittoon, kunniarikoksista, naisten sukuelinten silpomisesta sekä moniavioisuudesta. Komitea on huolissaan siitä, että alueella vallitseva hiljaisuuden ja rankaisemattomuuden kulttuuri on osaltaan tehnyt näistä edellä mainituista haitallisista perinteistä sosiaalisesti hyväksytyjä. Komitea ilmaisee toistamiseen huolensa siitä, että hallinnolta saattaa puuttua tahto sekä tehokas toimintamalli federaation lainsäädännön yhtenäisen soveltamisen takaamiseksi valtion eri alueilla sekä itsenäisissä tasavalloissa.⁸³

Ihmisoikeusjärjestöt ovat raportoineet, että Tšetšeniassa ja Dagestanissa sekä muilla Pohjois-Kaukasian alueella tapahtuneet kunniasurmatapaukset päättyvät harvoin tuomioon, vaikka joitain yksittäisiä tuomioita tällaisissa tapauksissa on annettu. Esimerkiksi Ingušiassa mies tuomittiin kahdeksaksi vuodeksi vankeuteen 31 vuotiaan tyttärensä kunniasurmasta.⁸⁴

Joillain Pohjois-Kaukasian alueilla naisia edelleen kaapataan avioliittoon, naisia ja lapsia pakotetaan avioliittoon sekä moniavioisuuteen, lain edessä naisia syrjitään sekä pakotetaan noudattamaan islamin mukaista pukeutumiskoodia.⁸⁵ Morsiamen ryöstöjä on raportoitu Ingušiasta ja Pohjois-Ossetiasta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien määräämiä eräälle Ingušian Galashikin kylässä vaimoksi ryöstetyn naisen äidille rahallisen korvauksen, sillä hänen tyttärensä oli erinäisten tapahtumien päätteeksi vaipunut koomaan tultuaan ensin ryöstetyksi vaimoksi. Tšetšeniassa morsiamen ryöstö on lailla kielletty, ainakin paperilla.⁸⁶ Tšetšenian johtaja Ramzan Kadyrov on "maltillisen", mutta tarkasti kontrolloidun islamin kannattaja ja joka vastustaa äänekkäästi wahhabismia ja salafismia. Toisaalta samaan aikaan hän pakottaa tasavallan naisia islamin mukaisiin pukeutumissääntöihin sekä moniavioisuuteen.⁸⁷

Vuonna 2016 tehdyn raportin mukaan sukuelinten silpomista esiintyy Venäjällä erityisesti Dagestanissa, jossa se on pitkään käytössä ollut perinne pienille tyttölapsille. Erityisesti vuoristoalueilla toimenpidettä kannatetaan vahvasti ja perinteen jatkaminen nähdään velvollisuutena. Dagestanin itäosissa, erityisesti etnisten avaarien keskuudessa, tyttöjen sukuelinten silpominen on yleistä. Silpomisesta päättää yleensä tytön äiti tai muut naispuoliset sukulaiset.⁸⁸

Ihmisoikeuksista raportoivan Stichting Justice Initiative -järjestön julkaiseman tutkimuksen mukaan Dagestanissa, Tšetšeniassa ja Ingušiassa tunnistettiin vuosina 2008–2017 yhteensä 33 kunniasurmatapausta, joissa sai surmansa yhteensä 36 naista ja kolme miestä. Tapauksista 22 sijoittui Dagestaniin, yhdeksän Tšetšeniaan ja kaksi Ingušiiaan. Tarkkaa tietoa kunniasurmista on erittäin haastavaa kerätä, sillä aihe koetaan hyvin yksityiseksi ja perheen sisäiseksi ja siksi kunniasurmatapauksia on todellisuudessa huomattavasti raportoitua enemmän. Perinteisessä pohjoiskaukasialaisessa yhteiskunnassa ihmisillä on kollektiivinen vastuu perheen, klaanin (teip), kylän sekä yhteisön ja "omiensa"

⁸³ OHCHR/CEDAW 20.11.2015, s. 6

⁸⁴ The United States Department of State 2018, s. 44

⁸⁵ The United States Department of State 2018, s. 44

⁸⁶ OpenDemocracy 5.6.2018

⁸⁷ United States Commission on International Religious Freedom 04/2019, s. 86

⁸⁸ Stichting Justice Initiative 2016, s. 6-7, 19

keskuudessa. Erityisesti ”naisten kunnian” säilyttämisellä on keskeinen rooli itse naisen ja hänen koko perheensä ja klaaninsa kunnian vaalimisessa.⁸⁹ Vuosilta 2012–2017 raportoidut 36 kunniasurmaa ovat vain kunniamurhiksi vahvistettuja tapauksia. YK on arvioinut todellisen määrän olevan noin kymmenen kertaa korkeampi. Monissa tapauksissa esimerkiksi ”Moskovaan lähteneiden” ja ”auto-onnettomuuksiin joutuneiden” naisten tilanne on todellisuudessa ollut kerrottua kauheampi. Kunniasurmien syy voi olla naispuolisen sukulaisen haureudeksi katsottu teko tai pelkkä huhu naisen moraalittomasta käytöksestä.⁹⁰

Shvedovin mukaan Pohjois-Kaukasiassa paikallinen traditio ja islam vaikuttavat jonkin verran naisiin kohdistuvan syrjinnän määrään tehden siitä jonkin verran yleisempää kuin muualla Venäjällä. Ingušian tasavalta on Tšetšeniää huomattavasti perinteikkäämpi. Toisaalta Tšetšeniassa hallinto velvoittaa noudattamaan perinteisiä, naisia syrjiviä tapoja, kun taas Ingušiassa tällaista ei tapahdu usein. Shvedovin mukaan kokonaiskuvan kannalta on olennaista ymmärtää, että naisiin kohdistuu yleisesti ottaen syrjintää Venäjällä.⁹¹

Human Rights Watch -järjestö käsittelee syksyllä 2018 julkaistussa raportissaan Venäjän viranomaisten halutonta suhtautumista perheväkivaltaan sekä oikeusjärjestelmän tehottomuutta puuttua naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.⁹² Ihmisoikeusaktivistien mukaan aviomiehen harjoittama perheväkivalta on naisten suurin uhka Pohjois-Kaukasiassa. Perheväkivaltaan haetaan harvoin apua ja jos viranomaisen puoleen käännyttäinkin, niin naiset kokevat painostusta silti yhteiskunnan taholta. Avioero saattaisi ratkaista naiselle perheväkivallasta aiheutuvia ongelmia, mutta samaan aikaan eronneiden naisten asema on yhteiskunnassa heikko.⁹³

Kesällä 2017 Tšetšeniassa noin 1 000 eronneen avioparin uutisoitiin palanneen takaisin yhteen tasavallan johtajan Kadyrovin käskystä perustetun erityiskomission avulla. Komission tehtävä on yhdistää perheitä ja ratkaista yksinhuoltajaäitien ongelmia. Lisäksi 4 000 pariskunnan oli tuolloin määrä tulla yhdistetyksi komission avulla. Kadyrovin kerrotaan todenneen, että eronneet naiset vuokraavat asunnon ja alkavat pyytää avustuksia, vaikka heillä on aviomies, lasten isä. Kadyrovin mukaan useimmat eronneet naiset haluavat ottaa lapset mukaansa ja viedä heidät isältään.⁹⁴

Heinrich Böll Stiftung -järjestön pohjoiskaukasialaisten miesten arkea Tšetšeniassa, Dagestanissa, Ingušiassa ja Kabardi-Balkariassa käsittelevään tutkimukseen⁹⁵ osallistuneet miehet näkivät merkittävimpana henkilökohtaisena haasteenaan alhaisen palkkatason. Työttömyys koetaan ongelmana erityisesti Ingušiassa, kun taas Kabardi-Balkariassa miehillä työttömyyttä suurempi huoli tulee paineesta elättää perhe ja ammatinvalinnan rajoituksista sekä siitä, etteivät he voi valita itselleen mieluista ammattia.⁹⁶ Eräs taistelutoimintaan osallistunut ja siviilielämään palannut mies kertoo, että Ingušiassa on haastavaa löytää työtä. Ylipäänsä Ingušian työttömyysaste on Venäjän korkeimpia.⁹⁷ Pohjois-Kaukasiassa miehet ovat alttiita valtarakenteiden, kuten poliisin, harjoittamalle väkivallalle. Maantiepoliisit pysäyttävät autoilevia miehiä, kiristävät rahaa ja nöyryyttävät heitä. Mielenosoituksissa ja kokoontumisissa poliisit pahoinpitelevät ja pidättävät miehiä. Naisiin vastaanlaista ei kohdistu, sillä heitä suojaa perinne, jossa perhepiirin ulkopuolisiin naisiin ei fyysisesti kosketa. Dagestanissa noin 20 % vastaajista koki aviomiehelle langenneen vastuun vaimon käytöksestä haasteeksi, kun taas Ingušiassa luku oli noin 14 %, Tšetšeniassa 12 % ja Kabardi-Balkariassa 2 %. Tutkimukseen osallistuneista miehistä valtaosa, noin 80–90%, ilmoitti olevansa yksiavioisessa suhteessa. Joka tasavallassa esiintyi myös moniavioisuutta, Dagestanissa

⁸⁹ Stichting Justice Initiative 18.12.2018, s. 7-10, 24

⁹⁰ The Independent 7.3.2019

⁹¹ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

⁹² Human Rights Watch 10/2018

⁹³ Caucasian Knot 18.4.2018

⁹⁴ The Moscow Times 23.8.2017

⁹⁵ Иванова Е. & Костерина И. 02/2019

⁹⁶ Heinrich Böll Stiftung 25.2.2019a; Heinrich Böll Stiftung 25.2.2019b

⁹⁷ Meduza 21.10.2017

avioliitto kahden tai kolmen ja useamman vaimon kanssa oli yleisintä. Tutkimusalueista Ingušiassa moniavioiset suhteet kahden vaimon kanssa olivat harvinaisimpia ja avioliittoja kolmen tai useamman naisen kanssa ei tutkimukseen vastanneista miehistä ollut kenelläkään.⁹⁸

2.2. Naisen asema avioerotilanteessa

YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen toteutumista valvova komissio on ilmaissut syvän huolensa koskien perhesuhteiden säännöksiä Pohjois-Kaukasiassa, jossa ajattelumalli isästä lapsien ”omistajana” jatkuu edelleen. Käytäntö johtaa tilanteisiin, joissa naiset menettävät avioeron jälkeen kaiken yhteyden lapsiinsa.⁹⁹ Lokshinan mukaan Tšetšeniassa ja Ingušiassa lapset kuuluvat paikallisen tavan mukaan isälle ja hänen perheelleen. Myös avioerotilanteissa lapset jäävät tyypillisesti isälleen ja hänen perheelleen. Lasten äidin voidaan sallia - tai olla sallimatta - tavata lapsiaan säännöllisesti ja näin ollen pelko lasten menettämisestä on yksi keskeisimmistä syistä siihen, että Tšetšeniassa ja Ingušiassa naiset pysyvät väkivaltaisessa avioliitossa. Lokshinan mukaan Tšetšeniassa ja Ingušiassa naisen jäätyä leskeksi edesmenneen aviomiehen perhe voi tarjoutua ottamaan lapset huollettavakseen, jolloin leski voi halutessaan avioitua uudelleen ja aloittaa uuden perhe-elämän. Leskelle voidaan tarjota mahdollisuutta jäädä asumaan lastensa kanssa edesmenneen aviomiehensä perheen luo, mutta siinä tapauksessa uudelleen avioituminen ei ole naiselle mahdollista. Jälkimmäistä vaihtoehtoa ei aina edes tarjota. Joskus edesmenneen aviomiehen perhe saattaa suostua siihen, että leski saa pitää lapsensa tai jotkut lapsistaan. Erimielisyyden sattuessa edesmenneen aviomiehen perheellä on yleisesti ottaen päätäntävalta lapsia koskevissa asioissa.¹⁰⁰

Käsitettä ”kansallisesta perinteestä” on käytetty jopa tuomioistuinten perusteluissa, erityisesti avioeron jälkeen käydyissä kiistoissa koskien lasten huoltajuutta. Ingušiassa ja Tšetšeniassa monia naisia on pakolla erotettu lapsistaan.¹⁰¹ Eräs ingušialainen naisopettaja on todennut, että naiset voidaan naittaa minä hetkenä tahansa miespuolisten sukulaistensa sopivaksi katsomalle miehelle. Avioeroproessi laitetaan alulle vain naisen miespuolisten sukulaisten luvalla. Eronnut nainen menettää ne pienetkin oikeudet, joita naimattomalla ”kunniallisella” työllä tai avioituneella naisella on.¹⁰² Eronneen naisen yhteiskunnallinen asema on heikko ja siksi naiset pysyvät esimerkiksi väkivaltaisessa parisuhteessa.¹⁰³

⁹⁸ Heinrich Böll Stiftung 25.2.2019a, s. 4, 13; OpenDemocracy 2.5.2019; Heinrich Böll Stiftung 25.2.2019b

⁹⁹ OHCHR/CEDAW 20.11.2015, s. 12

¹⁰⁰ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

¹⁰¹ OpenDemocracy 5.6.2018

¹⁰² OpenDemocracy 5.6.2018

¹⁰³ Caucasian Knot 18.4.2018

3. Syksyllä 2018 alkaneet mielenosoitukset Ingušian tasavallassa

Tšetšenian ja Ingušian johtajat allekirjoittivat syyskuussa 2018 sopimuksen, jonka oli määrä ratkaista 90-luvun alusta lähtien tasavaltojen välillä käyty raja-aluekiista. Sopimus johti toistuviin mielenosoituksiin Ingušiassa, sillä sopimuksen mukainen Ingušialle jäänyt maa-alue oli huomattavasti pienempi kuin Tšetšenialle jäänyt. Ingušian perustuslakituomioistuin tuomitsi johtajien tekemän sopimuksen laittomaksi, mutta Ingušian presidentin pyynnöstä Moskovan perustuslakituomioistuin asettui tukemaan jo tehtyä rajasopimusta. Alueellisesti epävakaa ja monietnisen Pohjois-Kaukasian kontekstissa raja-aluetta koskevat mielenosoitukset voivat tulevaisuudessa eskaloitua alueelliseksi konfliktiksi.¹⁰⁴

Rajasopimukseen liittyvät protestit jatkuvat edelleen aiheuttaen huolen mahdollisesta uhkasta alueelliselle vakaudelle. Maaliskuussa 2019 protestoijat vaativat Ingušian presidentin Jevkurovin eroa ja useita henkilöitä loukkaantui protesteihin liittyvissä yhteenotoissa turvallisuusviranomaisten kanssa.¹⁰⁵ Lokakuussa 2018 Ingušian ekstremismin vastaisen keskuksen virkamiehiksi esittäytyneet henkilöt sieppasivat ja pahoinpitelivät Amnesty International -ihmisöikeusjärjestön tutkijan, joka oli Ingušiassa tarkkailemassa rajasopimusta vastustavia rauhanomaisia protesteja.¹⁰⁶ Protesteihin osallistuneita aktivisteja on pidätetty.¹⁰⁷ Tšetšenian kanssa käytäviin raja-aluekiistoihin liittyvien protestien ja väkivaltaisuuksien arvioidaan todennäköisesti lisääntyvän Pohjois-Kaukasiassa lähitulevaisuudessa.¹⁰⁸

Shvedovin mukaan Ingušian ja Tšetšenian raja-alesopimusta koskevissa mielenosoituksissa suurin ongelma on se, että ne saattaisivat muuttua tulevaisuudessa etniseksi konfliktiksi. Kiistan keskiössä oleva, tasavaltojen raja-alueella sijaitseva maa-alue ei ole olennainen, vaan suurin kysymysmerkki on alueen kahden eri kansan, tšetšeenien ja inguušien, välinen konflikti. Tilanteeseen on hiljattain alkanut ilmaantua etnisiä elementtejä, joita ei alun alkaen ollut.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Stratfor Worldview 30.10.2018; Radio Free Europe/Radio Liberty 3.4.2019; Meduza 10.4.2019

¹⁰⁵ International Crisis Group 03/2019

¹⁰⁶ The United States Department of State 2018, s. 4-5

¹⁰⁷ Кавказский Узел 29.4.2019

¹⁰⁸ Stratfor Worldview 21.12.2018

¹⁰⁹ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

4. Pohjoiskaukasialaisten haasteet muilla Venäjän alueilla

Lokshinan mukaan Pohjois-Kaukasian alueelta kotoisin olevat ja Venäjän sisällä muuttavat henkilöt kohtaavat ongelmia työn ja asunnon löytämisessä useammin kuin he, jotka ovat lähtöisin maan ”slaavilaisvaltaisilta” alueilta. Toisaalta esimerkiksi Venäjällä asuviin keskiaasialaistaustaisiin henkilöihin verrattuna pohjoiskaukasialaisilla on parempi tilanne, sillä he ovat Venäjän kansalaisia.¹¹⁰ Nimettömänä pysyttelevän lähteen mukaan Pohjois-Kaukasian alueelta tuleviin henkilöihin suhtaudutaan esimerkiksi Pietarissa ja Moskovassa negatiivisesti, sillä suurin osa erilaisista levottomuuksista liittyy Pohjois-Kaukasiasta kotoisin oleviin henkilöihin. Lähde näkee tämän ongelmallisena, sillä sama negatiivinen asenne kohdistetaan myös keskiaasialaisiin maahanmuuttajaryhmiin.¹¹¹ Pohjois-Kaukasian alueella työttömyys on yksi keskeisimmistä ongelmista. Esimerkiksi pohjoiskaukasialaisilla miehillä ei välttämättä ole ammatillista koulutusta ja osa ei ole suorittanut edes peruskoulua.¹¹²

Shvedovin arvion mukaan esimerkiksi pohjoiskaukasialaistaustainen yliopisto-opiskelija saattaa kokea syrjintää muiden opiskelijoiden taholta, mutta ei professoreiden. Niin kauan kuin muslimitaustainen työnhakija ei esimerkiksi työhaastattelussa vaadi erityisjärjestelyjä uskontonsa harjoittamiseen työaikana, niin häntä ei syrjitä. Shvedovin mukaan inguušien asemaa yleisesti Venäjällä ja inguušeihin yksityishenkilöiden tai valtion taholta kohdistuvaa syrjintää tai syrjinnän laajuutta on hankala arvioida. Shvedovin mukaan Venäjä on kuitenkin maa, jossa muukalaispelkoa esiintyy ja syrjintää harjoitetaan hyvin usein.¹¹³

Esimerkiksi useat Euroopassa oleskelleet ja sittemmin Venäjälle palaavat pohjoiskaukasialaiset ovat ennen lähtöään realisoineet omaisuutensa ja siten Venäjälle palatessaan heillä ei ole usein enää kotia, johon palata. Sukulaissuhteet kotialueella saattavat olla hankalat, sillä ulkomaille lähtiessään he ovat ikään kuin kääntäneet selkänsä suvulleen. Euroopasta turvapaikkaa hakeneille ja Venäjälle palaaville henkilöille tukea tarjoavat eri järjestöt. Esimerkiksi Venäjälle palaavia naisia, erityisesti yksinhuoltajanaisia, kannustetaan opiskelemaan ammatti, jotta he eivät jäisi vain kotiin lasten kanssa tai asumaan omien vanhempiensa luokse. Euroopassa oleskelleet pohjoiskaukasialaiset saattavat jopa peitellä asumistaan ulkomailla, sillä he voivat esimerkiksi kokea kotimaahansa palaamisen epäonnistumisena. Osa pelkää naapurien luulevan heitä varakkaiksi, mikäli asumishistoria Euroopassa paljastuu.¹¹⁴

Ihmiset hakeutuvat Pohjois-Kaukasiasta töihin muun muassa Krasnodariin ja Moskovaan. Jotkut lähtevät Eurooppaan esimerkiksi lääketieteellisen hoidon vuoksi. Tšetšeniassa ja Ingušiasa on viime aikoina panostettu sairaaloiden kehittämiseen. Esimerkiksi Ingušan pääkaupungissa Magasissa on avattu uusi sairaala, jonka yhteyteen rakennetuilla asunnoilla on tarkoitus houkutella alueelle töihin lääkäreitä ja sairaalohenkilökuntaa sekä kehittää uusin toimitiloin heidän ammattitaitoaan.¹¹⁵

¹¹⁰ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

¹¹¹ Nimetön lähde B, marraskuu 2018

¹¹² Nimetön lähde C, marraskuu 2018

¹¹³ Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018

¹¹⁴ Nimetön lähde C, marraskuu 2018

¹¹⁵ Nimetön lähde C, marraskuu 2018

Lähteet

Haastattelut:

Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018. Human Rights Watch -järjestön Euroopan ja Keski-Aasian osaston varajohtaja, marraskuu 2018.

Nimetön lähde B, marraskuu 2018.

Nimetön lähde C, marraskuu 2018.

Shvedov Gregory/Caucasian Knot, marraskuu 2018. Caucasian Knot -sivuston päätoimittaja, marraskuu 2018.

Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018. Informaatio- ja tutkimuskeskus SOVA:n johtaja, marraskuu 2018.

Kirjalliset lähteet:

Caucasian Knot

14.3.2017. *Chechnya ahead of Dagestan in ranking of unstable regions of Northern Caucasus.* <https://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/44917/> (11.4.2019)

18.4.2018. *Women murdered with impunity in Caucasus: Who is to blame?* <https://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43113/> (13.5.2019)

18.7.2018. *A woman from Ingušhetia suspected of involvement in Syrian militant grouping* <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43807/> (14.5.2019)

26.7.2018. *UN CaT points to human rights violations in Northern Caucasus.* <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43881/> (23.4.2019)

Centre for Strategic and International Studies (CSIS) 06/2018. *Religion and Violence in Russia Context, Manifestations, and Policy.* Editor Olga Oliker. https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/180530_Oliker_ReligionandViolenceinRussia_Web.pdf?HLUcSpiycSLjwYXjxwk8nM49DfnpOsvT (16.4.2019)

Consultant.ru 2018. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях" от 30.12.2001 N 195-ФЗ (ред. от 23.04.2018) (с изм. и доп., вступ. в силу с 03.07.2018), Статья 5.26. Нарушение законодательства о свободе совести, свободе вероисповедания и о религиозных объединениях. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/ca82e094f1dcf553b6a4bfa7b9a3271b38922c98/ (2.5.2019)

European Parliament 12.2.2019. Plenary sitting. B8 0107/2019. MOTION FOR A RESOLUTION with request for inclusion in the agenda for a debate on cases of breaches of human rights, democracy and the rule of law pursuant to Rule 135 of the Rules of Procedure on the situation in Chechnya and the of Oyub

Titiev (2019/2562(RSP)). Heidi Hautala, Rebecca Harms on behalf of the Verts/ALE Group.
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2019-0107_SV.html (24.4.2019)

European Union Institute for Security Studies 07/2018. *Russia's return to the Middle East Building sandcastles?* Chaillot Papers. CHAILLOT PAPER N° 146 — July 2018. EDITED BY Nicu Popescu and Stanislav Secieru. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_146.pdf (3.5.2019)

The Guardian

26.6.2016. Alec Luhn: *Russia passes 'Big Brother' anti-terror laws.*
<https://www.theguardian.com/world/2016/jun/26/russia-passes-big-brother-anti-terror-laws> (2.5.2019)

2.3.2019. Andrew Roth: *'We aren't dangerous': Why Chechnya has welcomed women who joined Isis.* <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/02/we-arent-dangerous-why-chechnya-has-welcomed-women-who-joined-isis> (25.4.2019)

Heinrich Böll Stiftung

25.2.2019a. Исследование «Жизнь мужчин на Северном Кавказе».
https://ru.boell.org/sites/default/files/uploads/2019/02/prezentaciya_rezultatov_issledovaniya.pdf (26.4.2019)

25.2.2019b. Жизнь мужчин на Северном Кавказе.
<https://ru.boell.org/ru/2019/02/25/zhizn-muzhchin-na-severnom-kavkaze> (26.4.2019)

Human Rights Watch

18.6.2015. *"Invisible War" Russia's abusive response to the Dagestan insurgency.* <https://www.hrw.org/report/2015/06/18/invisible-war/russias-abusive-response-dagestan-insurgency> (30.4.2019)

24.1.2017. Lasting Impunity for Violations in Russia's North Caucasus and Human Rights Crisis in Chechnya. Statement delivered by Tanya Lokshina, Russia Program Director at Human Rights Watch, at the January 24, 2016 meeting of the Legal Affairs and Human Rights Committee of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe.
<https://www.hrw.org/news/2017/01/24/lasting-impunity-violations-russias-north-caucasus-and-human-rights-crisis-chechnya> (12.4.2019)

10/2018. *"I Could Kill You and No One Would Stop Me" Weak State Response to Domestic Violence in Russia.*
https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/russia1018_web3.pdf (11.4.2019)

8.5.2019. *Russia: New Anti-Gay Crackdown in Chechnya. Police Detain, Torture Men in Grozny.* <https://www.hrw.org/news/2019/05/08/russia-new-anti-gay-crackdown-chechnya> (24.4.2019)

The Independent 7.3.2019. *A socially acceptable form of murder: honour killings in Russia's North Caucasus.* <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/a-socially-acceptable-form-of-murder-honour-killings-in-russias-north-caucasus-a8812576.html> (24.4.2019)

International Crisis Group (ICG)

19.10.2012. *The North Caucasus: The Challenges of Integration (I), Ethnicity and Conflict.* <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/north-caucasus/north-caucasus-challenges-integration-i-ethnicity-and-conflict> (4.5.2019)

07/2015. *North Caucasus: The Challenges of Integration (IV): Economic and Social Imperatives*, Europe Report N°237, 7 July 2015. Osoitteessa: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/russianorth-caucasus/north-caucasus-challenges-integration-iv-economic-and-social-imperatives> (15.4.2019)

03/2019. *Global Overview. Russia/North Caucasus*, March 2019. <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/march-2019#russia-north-caucasus> (6.5.2019)

The Jamestown Foundation

8.1.2016. *Growing Islamic State Influence in North Caucasus Casts Shadow on Local Salafists.* Publication: Eurasia Daily Monitor Volume: 13 Issue: 5 By: Mairbek Vatchagaev. <https://jamestown.org/program/growing-islamic-state-influence-in-north-caucasus-casts-shadow-on-local-salafists-2/> (6.5.2019)

26.2.2018. By Aleksandre Kvakhadze: *Ending Islamic State: Dealing With Women and Children Returnees in the North Caucasus.* Publication: Terrorism Monitor Volume: 16 Issue: 4. <https://jamestown.org/program/ending-islamic-state-dealing-women-children-returnees-north-caucasus/> (6.5.2019)

Landinfo 14.2.2019. *Temanotat Nord-Kaukasus: Fremmedkrigere og IS-sympatisører – omfang, rekruttering og myndighetsreaksjoner.* <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/02/Nord-Kaukasus-temanotat-Fremmedkrigere-og-IS-sympatis%C3%B8rer-14022019.pdf> (10.5.2019)

Meduza

21.10.2017. *Guilty by blood How state officials in Russia's North Caucasus police, provoke, and persecute the people with ties to armed insurgents.* <https://meduza.io/en/feature/2017/10/31/guilty-by-blood> (9.5.2019)

10.4.2019. *A republic unites - 'Meduza' reports from the ground on Ingušhetia's remarkable months-long protest movement.* <https://meduza.io/en/feature/2019/04/10/a-republic-unites> (6.5.2019)

Memorial 2018. Memo for OHCHR. Human Rights Center Memorial. Human Right violations in the Northern Caucasus. This report was prepared for the countries members of the UN Human Rights Council within the framework of the third cycle of the Universal Periodic Review at the United Nations in May 2018 https://memohrc.org/sites/all/themes/memo/templates/pdf.php?pdf=/sites/default/files/un_north_caucasus.pdf (3.5.2019)

The Moscow Times 23.8.2017. *Special Commission in Chechnya 'Reunites' 1,000 Divorced Families*. <https://www.themoscowtimes.com/2017/08/23/special-chechnya-commission-reunites-divorced-families-a58728> (30.4.2019)

The New York Times 21.4.2017. By Andrew E. Kramer: *'They Starve You. They Shock You': Inside the Anti-Gay Pogrom in Chechnya*. <https://www.nytimes.com/2017/04/21/world/europe/chechnya-russia-attacks-gays.html> (30.4.2019)

OHCHR/CEDAW 20.11.2015. CEDAW/C/RUS/CO/8. United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Concluding observations on the eighth periodic report of the Russian Federation*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fRUS%2fCO%2f8&Lang=en (12.4.2019)

OpenDemocracy

5.6.2018. Svetlana Anokhina: *Women's rights in Russia's North Caucasus: between "national traditions" and "ordinary" murders*. <https://www.opendemocracy.net/en/odr/womens-rights-in-the-north-caucasus/>

2.5.2019. *For men living in Russia's North Caucasus, life is far from easy*. <https://www.opendemocracy.net/en/odr/men-in-northern-caucasus-en/> (6.5.2019)

Oxford University Press 2016. Salafism - Joas Wagemakers. Subject: Islamic Studies, Religion and Politics. Online Publication Date: Aug 2016. DOI: 10.1093/acrefore/9780199340378.013.25. <http://oxfordre.com/religion/view/10.1093/acrefore/9780199340378.001.0001/acrefore-9780199340378-e-255> (30.4.2019)

Radio Free Europe/Radio Liberty

6.1.2016. By Claire Bigg: *Kadyrov's Collective Punishment, Public Shamings Anger Chechens*. <https://www.rferl.org/a/russia-chechnya-kadyrov-collective-punishment-shamings/27472027.html> (26.4.2019)

3.4.2019. *Ingušh Activists Under Pressure After Protests Over Chechnya Border Deal*. <https://www.rferl.org/a/ingušh-activists-under-pressure-after-protests-over-chechnya-border-deal/29858984.html?lflags=mailer> (25.4.2019)

Regnum

10.5.2017. *Воевавший в Сирии житель Дагестана получил 16 лет строгого режима*. <https://regnum.ru/news/society/2273131.html> (7.5.2019)

23.1.2018. *Дагестанке, спасенной из иракской тюрьмы, дали 12 лет колонии.* <https://regnum.ru/news/accidents/2371285.html> (7.5.2019)

Russia Today 20.2.2019. *Кузнецова: через месяц в Россию могут вернуться около 50 детей из Ирака.* <https://russian.rt.com/russia/news/604211-kuznecova-rossiya-irak> (16.4.2019)

Stichting Justice Initiative

2016. *Female Genital Mutilation of Girls in Dagestan (Russian Federation).* Report based on the results of a qualitative study on female genital mutilation performed on girls.

https://www.srji.org/upload/iblock/52c/fgm_dagestan_2016_eng_final_edited_2017.pdf (17.4.2019)

18.12.2018. *Killed by gossip: "Honor killings" of women in the North Caucasus.* Report on the results of a qualitative study in the republics of Dagestan, Ingušhetia and Chechnya (Russian Federation).

<https://www.srji.org/en/news/2018/12/honor-killings-of-women-in-the-north-caucasus-report/> (15.4.2019)

Stratfor Worldview

30.10.2018. *Russia: A Local Border Dispute Puts Moscow in a Bind.*

https://worldview.stratfor.com/article/russia-local-border-dispute-puts-moscow-bind?id=87179e919a&e=e8598d6f35&uuiid=47263918-1cf3-42df-88e4-a521bbb438f6&utm_source=Daily+Brief&utm_campaign=aca0cf867e-EMAIL_CAMPAIGN_2018_10_31_12_41&utm_medium=email&utm_term=0_87179e919a-aca0cf867e-53856305&mc_cid=aca0cf867e&mc_eid=%5bUNIQID%5d (6.5.2019)

21.12.2018. *Russia's Lingering North Caucasus Problem.*

https://worldview.stratfor.com/article/russias-lingering-north-caucasus-problem?utm_source=Daily+Brief&utm_campaign=da1c1b5368-EMAIL_CAMPAIGN_2018_12_21_01_44&utm_medium=email&utm_term=0_87179e919a-da1c1b5368-53856305&mc_cid=da1c1b5368&mc_eid=%5bUNIQID%5d (6.5.2019)

The United States Commission on International Religious Freedom 04/2019. Annual Report 2019. <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/2019USCIRFAnnualReport.pdf> (13.5.2019)

The United States Department of State

09/2018. Country Report on Terrorism 2017 - Russia. Publication Bureau of Counterterrorism. <https://www.state.gov/documents/organization/283100.pdf> (6.5.2019)

2018. Russia 2018 Human Rights Report. Country Reports on Human Rights Practices for 2018. United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor.

<https://www.state.gov/documents/organization/289419.pdf> (12.4.2019)

Ведомости (Vedomosti) 1.10.2018. Валерий Кодачигов: *Закон Яровой пока не работает.* <https://www.vedomosti.ru/technology/articles/2018/10/01/782493-zakon-yarovoï> (2.5.2019)

ИА REGNUM (IA REGNUM) 1.6.2018. *Кадыров: В Россию вернутся 94 ребенка, чьи матери осуждены в Ираке.* <https://regnum.ru/news/society/2424920.html> (6.5.2019)

Иванова Е. & Костерина И. (Ivanova E. & Kosterina I.) 02/2019. ОТЧЕТ О РЕЗУЛЬТАТАХ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА «ЖИЗНЬ МУЖЧИН НА СЕВЕРНОМ КАВКАЗЕ» Авторы: Екатерина Иванова, Ирина Костерина. https://ru.boell.org/sites/default/files/uploads/2019/03/otchyot_o_rezultatah_issledovaniya.pdf (11.5.2019)

Интерфакс (Interfaks)

25.2.2018. *Вернувшуюся из Сирии жительницу Дагестана приговорили к 8 годам колонии.* <http://www.interfax.ru/russia/600168> (25.4.2019)

10.2.2019. *27 российских детей вернутся вечером 10 февраля на родину из Ирака.* <https://www.interfax.ru/russia/649952> (26.4.2019)

2.4.2019. *Следующая группа российских детей вернется из Ирака в мае.* <https://www.interfax.ru/russia/656808> (25.4.2019)

Кавказский узел (Kavkazkiy uzel)

12.3.2018. *Следствие назвало жителя Ингушетии сирийским боевиком.* <http://www.kavkaz-uzel.eu/articles/317711/> (6.5.2019)

21.5.2018. *Выходцы с Кавказа в рядах ИГ (ИГИЛ)*.* <http://www.kavkaz-uzel.eu/articles/251513/> (6.5.2019)

29.4.2019. *Барахоев Ахмед-Хаджи Османович.* <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/334134/> (15.5.2019)

Полномочный представитель Президента России в Северо-Кавказском федеральном округе (Polnomochiy predstavitel' Presidenta Rossii v Severo-Kavkazskom federal'nom okruge) 2018. Северо-Кавказский федеральный округ, Субъекты РФ в составе округа. <http://skfo.gov.ru/> (12.4.2019)

Радио Свобода 12.4.2016. Вера Васильева: *Северный Кавказ: изобретенные традиции.* <https://www.svoboda.org/a/27669429.html> (3.5.2019)

РИА Новости (RIA Novosti) 28.12.2018. *Власти Дагестана готовятся встретить российских детей из Ирака.* <https://ria.ru/20181228/1548874618.html> (11.4.2019)

Российская Газета (Rossijskaja gazeta) 28.12.2018. *В Россию из Ирака вернутся 30 детей.* <https://rg.ru/2018/12/28/reg-skfo/v-rossiiu-iz-iraka-vernutsia-30-detej.html> (12.4.2019)

Уголовный кодекс РФ (Ugolovniy kodeks RF) 2018. Глава 24 УК РФ. Преступления против общественной безопасности. <http://ukodeksrf.ru/ch-2/rzd-9/gl-24> (15.4.2019)